

REFLEXE ZKUŠENOSTI S PROJEKTY SEMINÁRNÍCH PRACÍ

POZNÁMKY KE GRAMATICE A STYLISTICE ODBORNÉHO TEXTU

INFORMAČNÍ VÝCHOVA, SEMESTR JARO 2020

Reflexe projektů seminárních prací

□ A) **Definování problému / tématu**

- Často „se honí více zajíců najednou“, je třeba ještě více řešit zužování témat (i kvůli budoucím rozsáhlejšími textům)
- *Informační gramotnost a formální vzdělávání*

□ B) **Otázky**

- Každou otázku je třeba formulovat jasně, přesně, jednoznačně
- V odborných textech (obzvláště ve výzkumných pracích – pozor na kvalifikační práce! – není vhodné kumulovat do jedné otázky více problémů, více aspektů)

Reflexe projektů seminárních prací

- Práce s otázkou – **mnoho aspektů tématu** najednou:
 - ▣ *Jaká je současná úroveň čtenářských nebo informačních dovedností žáků ZŠ?*
 - ▣ *Jak jsou řešeny požadavky na rozvoj čtenářské/informační gramotnosti v rámci RVP?*
 - ▣ *Jaké jsou možnosti celoživotního vzdělávání učitelů?*

Reflexe projektů seminárních prací

- Práce s otázkou – **nejednoznačné formulace:**
 - ▣ *Je informační věk pro čtenáře lepší?*

- Práce s otázkou – **nejednoznačné a kumulované informace:**

- (příklad tématu týkajícího se knihovnické profese):
 - ▣ *Lze skutečně tuto profesi vnímat jako prestižní?*
 - ▣ *Čím této prestiže můžeme dosáhnout a jak ji můžeme udržet?*
 - ▣ *Vnímají sami knihovníci prestiž této práce?*

Reflexe projektů seminárních prací

- **C) Formulace cíle / cílů**
 - cíl jako myšlenková operace s tématem, použít tedy vhodná slovesa či slovní spojení vystihující danou činnost
 - *Cílem seminární práce je **srovnat** / **provést srovnání**; cílem ... je **popsat** / cílem je **popis** ...*

Reflexe projektů seminárních prací

□ D) Práce s odstavcem

- Úvodní věta každého odstavce je vstupem do tématu, nikoli hned odpovědí BEZ určitého slovesa
- *Jaký problém (aktuálnost, zaměření, oborový kontext, návaznost na jinou problematiku...) budoucí seminární práce řeší*
 - *Porovnání vize memexu Vannevara Bushe, jak jej popsal ve svém článku *As We May Think* z června 1945 s vzhledem dnešních moderních osobních počítačů.*

Reflexe projektů seminárních prací

□ E) Gramatika a stylistika

□ všehochuť nešvarů ☹

□ *Srovnání funkcí, které Vannevar Bush popsal ve svém článku jako důležité a nutné proto, aby na něm bylo možno rychle přistupovat k informacím a tyto bylo následně možno používat opakovaně, bez nutnosti provádět celý proces vyhledávání znovu při každém návratu ke stejnému problému. Nebo dokonce umožnit celý tento výsledek i postupem sdílet jiným osobám, aby nemuseli provádět tuto činnost sami.*

Reflexe projektů seminárních prací

- *Seminární práce řeší rozdíly, výhody a nevýhody čtenářství v informačním věku a dříve. Digitalizace knihoven, katalogizace dokumentů, elektronické dodávání dokumentů, digitální kopie, půjčování e-čteček v knihovnách. Dále programy jako Kramerius, Manuskriptorium, program Národní digitální knihovny apod.*
- *Na druhé straně bych se chtěla věnovat přímo čtenářům. Publikování vlastních recenzí na různých databázích (ČBDB, Databáze knih). Další zveřejňování a rozšiřování čtení a doporučení na knihy na sociálních sítích a Youtube.*
- ...
- *Další cíl této seminární práce je ukázat všem knihomolům možnosti, které jim informační věk nabízí a možná je trochu popostrčit k jejich využívání.*

GRAMATIKA a STYLISTIKA

Poznámky k psaní odborné práce

Skloňování

- Mužský rod – pozor na vzor (př. regenschori, hippie) – substantiva na i, í, y, e, é
- Ženský rod – vzor idea (odysea, orchidea), zvláště množné číslo

- Často mluvil o svých vzletných ideích.
- Často mluvil o svých vzletných ideách.
- Často mluvil o svých vzletných idejích.

Skloňování cizích jmen

Mužský rod

- zakončení na **h, ch, k, r, t, d, n, g, m, n, l, p, b, v, f** ve výslovnosti se skloňuje podle vzoru **pán**
 - ▣ **Ford, Bertrand, Shakespeare**
- Podle vzoru **pán** se skloňují i jména zakončená na **e**
 - ▣ **Goethe, Rilke, Heine, Nietzsche**
 - ▣ Je ale možné i adjektivní skloňování ... **ufff**
- Dle vzoru **muž** se skloňují jména zakončená na **s, z, š, č, j, dž**
 - ▣ **Francis, Fray**
- Zakončení na **a** dle vzoru **předseda - Zola**

Zájmeno já

- Mně to nebaví.
 - Na mě raději nemysli.
 - O mě se toho namluví...
 - Dej to mě!
-
- Pomůcka: když řekneme tebe, sebe, tam patří **mne**
 - když řekneme tobě, sobě, tam patří **mně**
 - Jazykový cit - **mne**

Zájmeno jenž

- Pozor, málokdo umí správně používat, ale je běžnou součástí odborného textu – v řetězených vedlejších větách, navíc působí odborněji než jeho ekvivalent **který**
- Singulár: jenž, jež, jež
- Plurál: životné – již, neživotné – jež, jež, jež
- Na toto zájmeno se raději vždy podívat do Pravidel českého pravopisu

Číslovky

- Mám dvě stě padesát pět párů bot.
- Mám dvě stě pět a padesát párů bot.
- Mám dvě stě pět a padesát párů bot.
- Mám dvě stě padesát pět párů bot.
- Mám dvě stě padesát pět párů bot.

Číslovky

- Každé slovo se píše zvlášť, kromě názvu čísel od 21-99 ve tvaru se spojkou a
- **jedenadvacet x dvacet jedna**
- Výjimka je ve u vypisování složenek – celé číslo se píše dohromady 😊
- Pozor na psaní tečky za číslicí vyjadřující řadovou číslovku (nepíše se za letopočtem)
- **í, ý na konci je nepřípustné**

Slovesa

- Pozor na tvary kondicionálu **bych, bys, by, bychom, byste, by**
- Přejechodníky – raději nepoužívat, málokdo je ovládá
- Nesa, nesouc, nesouce, ale prose, prose, prosíce, čta, čtouc, čtouce
 - Vždy záleží na koncovce slovesa ve třetí osobě plurálu přítomného času (koncovka **ou** či **(j)í**)

Předpony s a z

- Sedřít x zedřít
 - Slít x zlít
 - Svolat x zvolat
 - Stěžovat x ztěžovat
-
- O pravopisu rozhoduje význam, a nikoli výslovnost či gramatické zařazení

Předpony s a z

- S – směřování dohromady (sezvat, sjet se, spořádat)
- S – směřování shora dolů (spustit)
- S – směřování z povrchu pryč (svádět)
- S – několik ustálených případů (schovat se, skonat, slevit, stěžovat si, strávit)
- Z – výsledek děje slovesa základového (mění se vid): zfilmovat, zkomplikovat, zředit
- Z – dokonavá slovesa vzniklá z podstatných jmen s významem stávat se nějakým (ocel – zocelit, hudba – zhudebnit)
- Z – tradice (zkoumat, zpívat, zpytovat)

Vyjmenovaná slova

- brzy, lisina , lísat se, pykaná, syvý, vižle, brzyčko, nachomýtnout se
- Nejsme schopni zapamatovat si je, na rozdíl od dětí. Avšak naše naděje je v obrazové složce paměti – většinou si správnou podobu pamatujeme. Když nevíte, tak si to slovo napište. 😊

Vyjmenovaná slova

- Po tvrdých souhláskách píšeme **y**
- Po měkkých souhláskách píšeme **i**
- Pozor na slova cizího původu – titulek, skica – obraťte se s důvěrou na Slovník cizích slov
- Po obojetných různě, proto se učíme vyjmenovaná slova, slov s **y** je méně

Psaní velkých písmen

- Vlastní jméno
- Jev hodnocený pisatelem jako významný (píši Ti, Jeho Milost)
- Začátek větného celku
- Zkratka či značka

- Pozor: neřídit se angličtinou
 - ▣ grafický design, interakční design

Psaní velkých písmen

Hostinec U Medvídků, hostinec u Medvídků, hostinec U
medvídků, hostinec U Medvídků

U Trati x U trati

Bílá hora x Bílá Hora

Velká písmena- vlastní jména

- Odlišují určité a jednotlivé osoby, zvířata či věci od jiných podobných osob, zvířat a věcí
- *Vysoké Tatry, Anička, Sokol* (organizace)
- Sousloví – velkým se píše první slovo
- Pokud jsou další slova v pořadí také vlastními jmény, také se píší velkým písmenem (kromě předložek)
- *Devatero pohádek x Univerzita Karlova*
- *Rokytnice v Orlických horách*
- *Severní Amerika, západní Evropa*

Velká písmena – vlastní jména

- Pokud na prvním místě stojí obecné jméno, píše se malým: most Legií, nábřeží Bedřicha Smetany
- **ALE** Náměstí Míru – pokud je to zastávka
- S velkým písmenem se dále píše: jména kolektivů (Plavci, Čech, Evropan), náboženské bytosti (Pán Bůh), nebeská tělesa (Velký vůz), světadíly, země, ostrovy, vodstva (Severní ledový oceán), instituce (Akademický senát FF MU), jedinečné vědecké práce (Čítanka pro 3. třídu)

Psaní čárek ve větě jednoduché

Několikanásobný větný člen

- druhé, přepracované vydání
- druhé přepracované vydání

Několikanásobný větný člen

- **Odděluje** se čárkou, pokud není spojen spojkami **a, i, ani, nebo, či** ve významu slučovacím:
 - Nejčastěji jsou bez spojky
 - ▣ *Kupte si pečivo, mléko, maso...*
- **Nebo** jsou spojeny spojkou v různém významovém poměru
 - ▣ *Zajímavá, ale náročná práce*
 - ▣ *Vaše chování je nehezké, ba nepříjemné.*
 - ▣ *Ani tuky, ani cukr*
 - ▣ *Otec poručil, a Toník se šel učit.*

Několikanásobný větný člen

- Čárkou se **neodděluje** spojení slučovací se spojkou a, i, ani, nebo, či
- Ani pokud jsou s vytýkací částicí či příslovcem
 - ▣ *Byl to chytrý a přitom tichý člověk*
- POZOR – spojení **a tím**
 - ▣ *Jeho myšlenky jsou svobodné, a tím i pokrokové.*
 - ▣ *Uděláme vlastní obchod a tím zvýšíme obrat prodejny.*
- Ustálená slovní spojení
 - ▣ *Křížem krážem, pečený vařený, před pěti šesti lety*

Přívlastek volný a těsný

- *Vlezlou zimu znásobuje hustá mlha, táhnoucí se od řeky.*
- *Vlezlou zimu znásobuje hustá mlha táhnoucí se od řeky.*
- *Mé rozhodnutí, přihlásit se na konzervatoř, bylo pevné.*
- *Mé rozhodnutí přihlásit se na konzervatoř bylo pevné.*

Přívlastek volný a těsný

- Přívlastek volný je informace navíc, může být vypuštěna bez změny významu věty, odděluje se čárkou.
- Přívlastek těsný by změnil smysl věty, čárkou se neodděluje.

Přístavek a samostatné větné členy

- Je spojení dvou či více výrazů, které označují tentýž jev skutečnosti
- Většinou se oddělují čárkou
 - ▣ *Byla to Blanka, přítelkyně z dětství.*
 - ▣ *Obrazy Václava Špály, vynikajícího českého malíře, jsou vystaveny v Národní galerii.*
- Dále se oddělují čárkou samostatné větné členy
 - ▣ *Přísnost, ta musí být. Já bych spala, i ve stoje.*

Doplněk a vsuvka

- Čárkou se odděluje doplněk ve formě přechodníkové konstrukce
 - ▣ *Stařec, opíraje se o hůl, do daleka křičel.*
- Vsuvka je věta či slovní výraz vložený volně do věty
 - ▣ *V celé bytovce, při zajišťování pořádku, má domovnice silné slovo.*

Infinitivní konstrukce

- Je-li infinitiv větným členem, čárka se nepíše
 - ▣ **Sedět** u nejlepšího koňaku a nemít přitom co říct není zrovna příjemné.

- Pokud k infinitivu odkazuje zájmeno *to*, čárka se píše
 - ▣ **Sedět** u nejlepšího koňaku a nemít přitom co říct, **to** není zrovna příjemné
 - ▣ Spokojil se s tím, zajít si jednou za čas do hospody.
 - ▣ Tohle vědět včas, nikam raději nejdu.

Čárka v souvětí

- Souřadné souvětí
- čárka se píše, pokud nejsou věty spojeny spojkami a, i, ani, nebo, či ve významu slučovacím
 - ▣ *Přišel tam Petr a začal převelice plakat.*
 - ▣ *Rychle se otočil, ale les za ním byl tichý.*
- Pokud mají spojky a, i, ani, nebo, či význam jiný než slučovací, čárka se píše
 - ▣ *Knihy ho nebavily, ani tento román ho nepotěšil.*
 - ▣ *Byla rozumná, a proto raději mlčela.*

Čárka v souvětí

- Pozor na spojku **nebo** a **či**, je důležité poznat **poměr mezi větami**
 - *Být, či nebýt?*
 - *Něco si ušiji nebo upletu.*
- Vztah neslučitelnosti
- Vztah výběru z více možností

Shoda podmětu s přísudkem

- Podmět se s přísudkem shoduje v osobě a čísle, a pokud je to možné, tak také v rodě a životnosti
- *Dítě plakalo, otcové utekli i matky utekly, děvčata slzela, stromy hořely.*
- Pozor na množné číslo středního rodu, v hovorové češtině jsme zvyklí na koncovku y – děvčata plakaly, témata seminárních prací vznikly 😞

Stylistické chyby

- **Elipsa** (vypuštění)
 - *Časopis Observer, zabývající se též pašováním drog v západní Evropě, otiskl údaje celních orgánů.*
- **Nejednoznačnost**
 - *Pochvala trenéra národního mužstva*
- **Opakování slov**
- **Pleonasmus**, opakování zájmena **který**

Stylistické chyby

- **Hromadění podstatných jmen slovesných**
 - *V našem usnesení jsme učinili rozhodnutí k zabránění neplnění přijatých úkolů.*

František s Josefem b...l... dobrým... přátel.... Jednou se rozhodl... že spolu v...raz... na v...let. Josef jako dest...naci zvol...l ...ižní ...echy. František chvíli přem...šlel ale nakonec ...volil. Cesta b...la neobv...klá potkal... slep...še s dvěm... mlád'at.... Když šl... přes pole minul... velké otep... slám.... Po nějaké době se zastav...l... v dřevě...é restauraciednorožce. Obsluhoval... zde dvě žv...kající ženy které byl... velmi b...stré. Uvařil... hostům ob...d a během odpoledne jim přinesl... několik p...v. Když se František s Josefem v...potácel... ven ocitl... se u v...sutého mostu. Bylo s...chravo což jim s...tuaci ...těžovalo. František v...kročil jako první Josef si nahlas ...těžoval ale brz... Františka následoval. Most hrdi...ě překročil... oba už ale z...val... únavou. Došl... k hotelu U ...erveného kúzlete ob...dnal... si pokoj s dvěm... postelem.... Popřál... si dobrou noc a brz...čko usnul....

František s Josefem byli dobrými přáteli. Jednou se rozhodli, že spolu vyrazí na výlet. Josef jako destinaci zvolil jižní Čechy. František chvíli přemýšlel, ale nakonec svolil. Cesta byla neobvyklá, potkali slepýše s dvěma mlád'aty. Když šli přes pole, minuli velké otepi slámy. Po nějaké době se zastavili v dřevěné restauraci U Jednorožce. Obsluhovaly zde dvě žvýkající ženy, které byly velmi bystré. Uvařily hostům oběd a během odpoledne jim přinesly několik piv. Když se František s Josefem vypořádali ven, ocitli se u visutého mostu. Bylo sychravo, což jim situaci ztěžovalo. František vykročil jako první, Josef si nahlas stěžoval, ale brzy Františka následoval. Most hrdinně překročili, oba už ale zívali únavou. Došli k hotelu U Červeného kúzlete, objednali si pokoj s dvěma postelemi. Popřáli si dobrou noc a brzičko usnuli.

Zdroje - výběr

- Internetová jazyková příručka
 - <https://prirucka.ujc.cas.cz/>